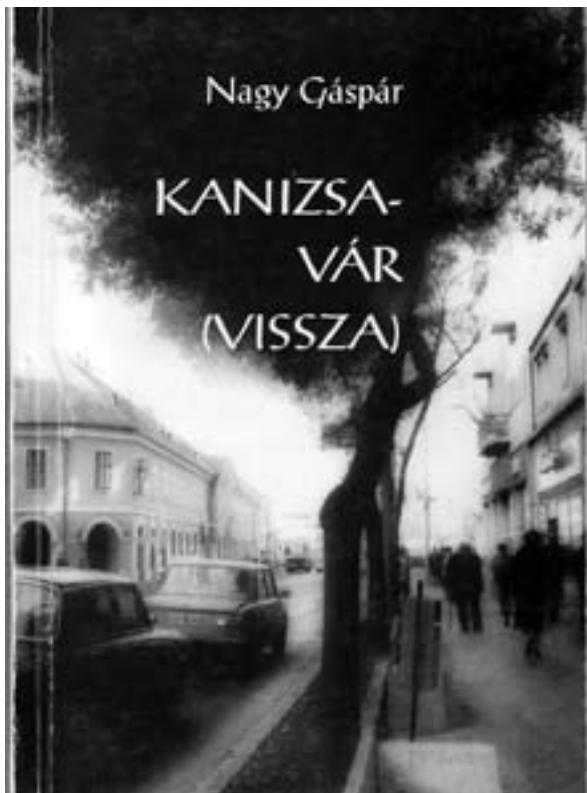

Szemes Béla

Egy könyv Kanizsáról

Impressziók Nagy Gáspár *Kanizsa-vár (vissza)* című könyvéről

Kisregény... hosszabb terjedelmű elbeszélés... naplórészlet... vagy lírai önéletrajz?

Elolvása után is nehéz műfaji meghatározását adni Nagy Gáspár *Kanizsa-vár (vissza)* címmel közel egy évtizede megjelent, nem egészen másfélszáz oldalas kis kötetének.

Az olvasó számára természetesen nem is a műfaji meghatározás a fontos, sokkal érdekesebb a költői tömörségű és helyenként lírai szépségű szöveg, a könyv intim varázsának a megfejtése, amelyhez a kulcsot a főszereplővé előlépett szerző (maga a költő) adja az olvasó kezébe.

Nagy Gáspár önéletrajzi ihletésű írásának bensőségességét a közvetlen személyessége és élményeinek hitelessége teremti meg, még akkor is, ha a terjedelemben szűkebb nyitó és befejező rész harmadik személyű fogalmazása bizonyos távolságtartásra törekszik. A könyv egészét kétféle szerzői alapállás határozza meg: a visszafordíthatatlan idő feletti kissé rezignált emlékezés, és a szeretetteljes tisztelgés, melynek bizonyítékául idézzük az

író/költő ajánlásának néhány sorát: „...mikor hinnétek, hogy az a / zöldszemű lassan komoly / férfi lett akkor fog újból megjelenni / s mint szindbádi méla órák / homályán egy hintó oson / úgy jön a csókokat megköszönni...”.

Nagy Gáspár nyughatatlan, távoli kalandokba belefáradt XX. századi Szindbádként - az ifjúság elmúltával készített számvetése során – nosztalgijával idézi fel a tiszteletre méltó nagynéninél eltöltött diákkori nyarak gondtalanságát, letűnt élményeit, egyszersmind szeretettel beszél a történet színhelyéről, Kanizsáról, a polgári életformát őrző-ápoló dél-zalai kisvárosról.

A könyv sztorijának fókuszában azonban csupán egyetlen történet áll: egy régi kanizsai nyáron megfogant és majdnem beteljesült diákkori szerelem ünneppé magasztosult mindennapjaiba avat be bennünket, miközben az események háttérben minduntalan felbukkan az 1960-as évek végének kisvárosa, sajátos, csak rá jellemző miliójével. Az író a számára kedves, felejthetetlen helyszínek vezet végig olvasóját: meghatározható utcák, épületek, a városképtől elválaszthatatlan emberalakok egyenien, mégis mindannyiunk életéhez hozzátartozóan térnek vissza a könyv lapjain. Régi ismerősként köszön ránk a gesztenyefák szelíd lombkoszorújába simuló Felsőtemplom, a nevezetes Sugár út környéke, a Korzó színes emberforgataga, a talányosan-titokzatos belvárosi Centrál és Béke étterem, a hangulatos Muskátli cukrászda, a temetőkert szomszédságában meghúzódó, nyáridőn annak kegyelet teljes csöndjét fölverő strandfürdő, vagy a vasúti híd alatt menetrendszerűen elrobogó pesti gyors látványa. És persze emlékezetünkben őrizzük a jellegzetes alakokat, mindenekelőtt Buzek urat, a „város híres fényképész-dinasztiájának sarját”, aki „kis bajuszával, ápolt, élesre vasalt nadrágjával”, beszédének állandósult udvariassági formulájával („kérem, kéremszépen”) nemcsak a Szomolányi-sarok alkalmi összejöveteleinek hangadója, hanem a kisvárosi polgári életforma letéteményese is.

A mindvégig könnyed hangvételű, olvasmányos - bár Krúdy Gyula világában jártas olvasó számára happy endet nem ígérő – történet befejezése komorabb hangszerelésűvé válik. Az egy hétig tartó „szerelmi örület megfoghatatlan varázsát”, nemcsak az augusztus végi búcsúzás mélabús hangulata oszlatja el, de rányomja bélyegét a 1960-as évek végének társadalmi-politikai aktualitása is: képet kapunk a csehszlovákiai eseményeket kísérő magyar közhangulatról, a „létező szocializmus” külső és belső rendszerének működési mechanizmusáról.

Nagy Gáspár könyve így lesz kamaszkori szerelmi élmény és társadalmi korkép szintézise. Az előbbi „egy nyári, augusztusi váratlan ajándék, egy vasárnap délutáni napsugár” impressziója marad, pótolhatatlan érzelmi hiányt hagyva maga után; az utóbbi pillanatfelvétel egy boldognak elhittett korszakról, amely minden fonásága, körtünete ellenére is, legalább meghagyta az egzisztenciális megbékélés lehetőségét...

A könyvkiadás napjainkban jellemző átláthatatlan világában elismeréssel adózhatunk a kiadást és

a szerkesztést vállaló Harkány László tanár úrnak, aki a könyv megjelentetésével lokálpatriotizmusból, irodalmi érzékenységből, mecénási szerepvállalásból ismételtelen szép példát adott.

Nehéz megmondani, hogy Nagy Gáspár *Kanizsavár (vissza)* című kis kötetét - melyet Kotnyek István találó, hangulatában rokon fotói „színesítenek” - mennyien forgatják majd.

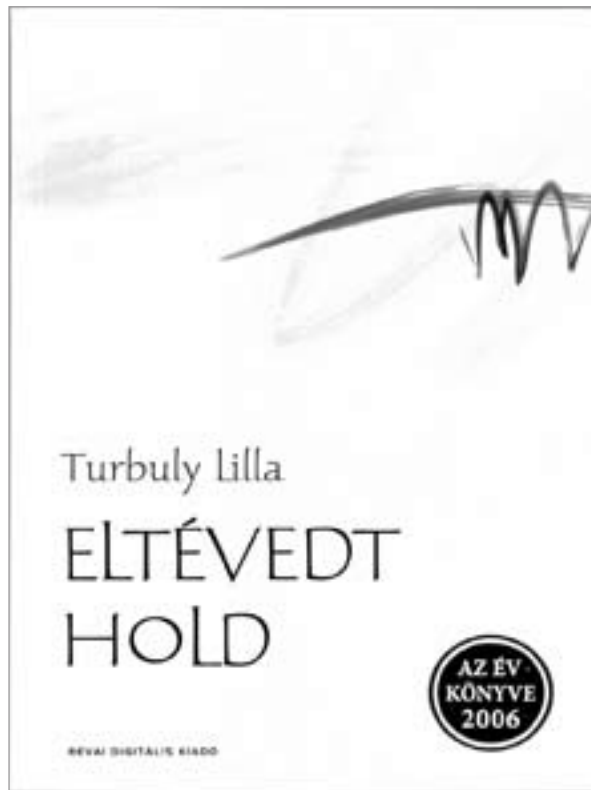
Gyanítom, hogy a könyv elsődleges olvasói középiskolás diákok közül kerülnek ki, ám korosztálytól függetlenül ajánlható figyelmébe mindazoknak, akiknek számára fontos érték az ifjúság, a szabadság, a költészet és a szerelem.

(Harkány László kiadása, Nagykanizsa, 1999.)

Szellősi Anna

Mi kell a nőnek?

Turbuly Lilla: Eltévedt hold c. regényéről

Érdekes és a maga nemében egyedülálló versenyt hirdetett a Nők Lapja és a Révai Digitális Kiadó. Regény pályázatot írtak ki kötetlen témában, bárki jelentkezhetett és az első rostákat az olvasói vélemények, szavazatok jelentették. Nem titok, hogy a hetilap olvasóinak nagy részét nők, anyukák, nagymamák alkotják, így tulajdonképpen az eredmény egyfajta szociológiai felmérés is arról, hogy mik azok a követelmények, milyen az a történet, kik azok a karakterek, amelyekről egy nő a XXI. században szívesen, kedvtelve olvas. Egyértelműen kiderül, hogy irodalmilag mi kell a nőnek.

Vizsgáljuk meg hát meg ebből a szempontból az abszolút győztes, Turbuly Lilla *Eltévedt hold* című első regényét!

Vegyük először a főszereplő, Lívia karakterét, akivel épp akkor ismerkedünk meg, amikor egy nehéz életszakaszon (a válás) már túl van, de még nem elég nyitott és befogadó az újra: stuttgarti kiküldetésre, az emberek szeretetére, a kellemes élményekre.

Ugye nem ismeretlen helyzet? Szinte nincs olyan ember, aki ne lett volna még hasonló szituációban, ebben a „légüres térben”, amikor a múlt már lezárult, de a jelen nem élhető, a jövő pedig egyelőre bizonytalan. Semmi sem elég nehéz, semmi sem túl könnyű.

Lívia ráadásul teljesen egyedül van (mai divatos szóval: szingli), de ezt egyáltalán nem élvezi és mérhetetlenül csalódott, ezért Stuttgartig menekül és mintegy felszámolja régi, fájdalmas életét. (Jó neki, hogy van erre lehetősége.) Kényszerű „emigrációjában” aztán szépen lassan megtanul felszabadulni, lerázni a múlt telefonhívásait és évfordulóit, értékelni kezdi a szomszéd úr (Herr Hübner) bumfordi kedvességét és a szakmai elismerés fontosságát. És persze nagy sétákat tesz a közeli parkban...

Itt vesz a mű romantikus fordulatot: Lívia felfigyel Michaelre, a zsonglőrre és elfogadja a fiú udvarlását. Turbuly Lilla különleges helyzetbe hozta szerelmes főszereplőit: adva van egy lelkileg sérült bírónő célokkal, biztos egzisztenciával egy másik országban és mellette egy szabad szellemű diáktfiú, a bohém zsonglőr, aki egyik napról a másikra él, éjszakai mulatókban lép fel, hogy eltartsa saját magát és hozzá hasonlóan öntörvényű kutyáját.

Az egyetlen zavaró, zavaros hiányosság kettejük kapcsolatában, hogy szinte semmit nem tudunk meg sem a férfi, sem a nő múltjáról és a jövőbeli konkrét terveikről sem, pedig ez tenné igazán teljessé a karakterüket.

Boldog lehet-e egymással két ennyire különböző habitusú ember? Képes-e Lívia újra közel engedni magához valakit? Mi lesz velük, ha a nő hazatér?

Senki sem sejtí, hogy van ez a dolog az ellentétekkel. Kiegészítik egymást vagy a vonzódással csak megkeserítik egymás életét? A nőkben erősen él a hajlam, hogy olyasvalaki után vágyakozzanak, aki elérhetetlen, de ha ezt nem is merik megélni, szeretnek álmodozni erről. Turbuly Lilla könyve ebben segít.

Michael felszabadítja Líviát, türelmesen oldja fel a gátlásait és építi újra hősnőnk megtépázott önbizalmát.

Hamar kiderül, hogy a férfi őszintén szereti, olyannak, amilyen.

Ám hamar elérkezik a búcsú pillanata: Líviát várja a magyarországi munkahely, mennie kell, bár eljátszik a gondolattal, mi lenne ha... Michaelben felébred a dac, a férfiúi hiúság, Lívia pedig szomorú, de kötelességtudó. Viszont nem mondják ki a szabályszerű Istenhozzádot, így tulajdonképpen nem tesznek pontot a történetük, kapcsolatok végére. A remény zsonglőrfáklyaként világol.

A könyv második fejezete a beilleszkedésről szól. Líviának helyt kell állnia régi-új világában, immár a férje adta biztonság nélkül. Új munkahelyén összebarátkozik a betegeskedő bírónővel, Évával, aki az egyetlen kidolgozott karakter a műben. Ő a „rezonőr”, aki abszolút objektív rálátással bír Lívia zűrzavaros lelki világára, mélyreható, őszinte kérdéseivel viszi előre a hősnőt, irányítgatja bizonytalan lépéseit, apró, hétköznapi feladatokkal bízza meg, melyek segítik Líviát visszatérni a valóságba.

De még Éva sem tudja megakadályozni, hogy a családos ügyvéd, Tami megpróbálja behálózni az ifjú bírónőt. A férfi több szempontból is vonzó; ő képviseli ugyanis a nosztalgikus, boldog múlt szellemét. (Bár ez a regény nyelvezetéből nem derül ki, hiszen a regény ideje a jelen. Az idő nem múlik, hanem ugrál, az események linearitását nem töri meg visszaemlékezés. A szerző elegánsan megfellelkezik a múlttól és a jövőről.)

Tami elszánt udvarlása őszintének tűnik, mivel szeretettel és odafigyeléssel ápolja Líviát, amikor az kifica-

mítja a bokáját, ráadásul, mivel volt férjével is baráti kapcsolatot tart fenn, egyszerre taszítja, de érdekli is Líviát.

Egy magányos nőnek, aki a „saját életében emigránsnak érzi magát”, kétségkívül nagy kísértés egy ilyen figyelmes férfi közeledése. Lívia hajlana is a dologra, de aztán belátja, hogy ez a másik családja miatt lehetetlen, és arra is rájön, hogy sosem tudna ekkora kompromisszumot kötni saját magával ezért a „felemás boldogságért”, a szeretői státuszért cserébe. És Lívia érvei előtt az ügyvéd is meghajol.

Mikor már úgy tűnik, hogy minden mozaikdarabka a helyére került Lívia életében, akkor következik be a váratlan tragédia: Éva meghal. Lívia a mélységes fájdalom mellett észrevétlenül kezdi átértékelni az életét és döntéseit: lassan megérti Éva legfontosabb mondanivalóját, hogy azokkal kell lennie, akiket szeret és főleg azokkal, akik viszontszeretik, teljesen mindegy, melyik országban, a jog területén, vagy másutt, biztos vagy bizonytalan jövő elébe néz, csak akkor élhet boldog életet, ha teljes értékűvé teszi a viszonzott szerelem, az őszinte barátok és persze ő, saját maga. Így hát egy furcsa jelnek engedve (vizontlátja a tévében a Michaelnek ajándékozott pulóverét) összepakol és beül az Évától örökölt kicsi autóba (itt is Éva üzen: arra biztatja Líviát, hogy induljon el végre a saját útján). Az „eltévedt hold” rááll a megfelelő pályára, és szinte hallani lehet a megkönnyebbült nőolvasók boldog sóháját: igen, Lívia célhoz ért. Visszatért önmagához.

(Révai Digitális Kiadó, 2006.)

Gábrriel József
Fekete hajú